

ня форм захисту права відбувається по шляху встановлення їх відмінностей з метою застосування кожної з форм захисту в якості самостійної процесуальної галузі права.

Будь яка форма захисту права як цілісна система передбачає певний визначений внутрішній зв'язок взаємопов'язаних між собою її елементів. Це означає що юридичні конструкції, вироблені наукою цивільного процесуального права і закріплені в законодавстві мають бути використані в інших правових формах захисту права в рамках що не суперечать правовим засадам діяльності судового органу, що вирішує справу по суті. Очевидно, що правові засади діяльності суду, що вирішує цивільно-правовий спір є самостійним елементом структури судової форми захисту порушеного права і в ньому закладений механізм що відрізняє судову форму захисту права від інших не судових форм захисту.

Чванкін С. А.

*Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри
цивільного процесу, кандидат юридичних наук,
голова Київського районного суду м. Одеси*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВІ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У ст. 27 ЦПК України передбачається перелік процесуальних прав, осіб, які беруть участь у справі, які направлені на допомогу цим особам дбати про свої інтереси у цивільній справі та бути повноцінним та активним учасником цивільного процесу.

ЦПК України передбачає деякі особливості реалізації прав та обов'язків осіб, які беруть участь у справі саме позовного провадження. Так, відповідно до ч. 2 ст. 27 ЦПК України особи, які беруть участь у справі позовного провадження, для підтвердження своїх вимог або заперечень зобов'язані подати усі наявні у них докази до або під час попереднього судового засідання.

На відміну від попередньої редакції цієї статті особам, які беруть участь у справі необхідно подати наявні докази до суду, можливість тільки повідомити про них суд (що часто тягло затягування розгляду справи) тепер законом не передбачена. Також у зв'язку з тим, що відповідними змінами у ЦПК України, введено правило про необов'язковість проведення попереднього судового засідання (див. ст. 130 ЦПК України) у коментованій статті уточнено, що у разі якщо попереднє судове засідання у справі не проводиться особи, які беруть участь у справі позовного провадження, для підтвердження своїх вимог або заперечень зобов'язані подати усі наявні у них докази до початку розгляду справи по суті (див. ст. 131 ЦПК України).

Треба зазначити, що законодавець поклав обов'язок на сторін: кожна із них повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та за-

перечення (див. ст.60 ЦПК України). Це можна розуміти так, що сторона повинна бути зацікавлена у розгляді конкретної цивільної справи на свою користь шляхом прийняття активної участі в ній.

Законодавцем для підтримання належних умов проведення судом цивільного процесу та врегулювання процесуальних правил поведінки в частині третій ст. 27 ЦПК України зроблений акцент, що виражається в дотриманні обов'язку добросовісно користуватися належним особам, які беруть участь у цивільній справі, процесуальними правами і неухильно виконувати процесуальні обов'язки.

На підставі вищевказаного, користуватись процесуальними правами перелічені особи повинні обережно та ніколи не забувати, що реалізація їх повинна нести за собою якусь процесуальну мету.

Законом чітко зазначено, що цивільна справа має бути розглянута і вирішена протягом розумного строку, але не більше двох місяців з дня відкриття провадження у справі, якщо інше не встановлено цим Кодексом (ст.157 ЦПК України). Сьогодні далеко не кожна цивільна справа вирішується у судах у передбачений законодавцем термін, а саме двохмісячний термін. Можуть бути різні причини цього, наприклад, велика завантаженість суду. Необхідно констатувати той факт, що в судах загальної юрисдикції відбувається не зовсім приємна практика, щодо затягування цивільного процесу особами, які беруть участь у цивільній справі. Це можуть бути як сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб.

Так, відповідач у цивільній справі відчуваючи, що цивільний позов позивача є обґрунтованим, підтверджений необхідними доказами у справі та те, що він не зможе нічого по суті протиставити йому, вибирає шлях по затягуванню цього процесу, а саме, спрямовує до суду різного роду заяв, клопотань, зокрема про неодноразове відкладення розгляду справи в зв'язку з неможливістю прибути до судового засідання, оскільки у нього заплановано відрадження, або цьому заважає «хвороба» тощо.

До того ж спрямовуються в суд безліч заяв та клопотань про витребування яких не будь доказів, або «про виклик важливих свідків», які спроможні допомогти у об'єктивному розгляді цивільної справи (на сьогодні такий шлях до затягування розгляду справи законодавцем попереджений у нових редакціях ст.ст. 131, 136 ЦПК України), заявлення необґрунтованих відводів судді, нез'явлення представників учасників судового процесу в судові засідання без поважних причин та без повідомлення причин, подання необґрунтованих клопотань про вчинення судом процесуальних дій, подання зустрічних позовів без дотримання вимог ЦПК, одночасного оскарження судових рішень в апеляційному і в касаційному порядку, подання апеляційних та касаційних скарг на судові акти, які не можуть бути оскаржені, тощо.

Подібна практика, спрямована на свідоме невинуватене затягування судового процесу, порушує права інших учасників судового процесу та

суперечить вимогам статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, учасником якої є Україна, стосовно права кожного на розгляд його справи судом упродовж розумного строку.

Відносно неухильного виконання процесуальних обов'язків, то тут можна зазначити наступне, що на осіб, які беруть участь у справі, покладено достатньо обов'язків, які вони повинні виконувати в цивільному процесі. Особи, які беруть участь у справі, зобов'язані під час провадження у цивільній справі повідомляти суд про зміну місця проживання, перебування, роботи, служби, місцезнаходження. У разі неповідомлення про зміну адреси повістка надсилається їм за останньою адресою і вважається врученою. До того ж, особи, які беруть участь у справі, які не можуть з поважних причин з'явитися до суду, зобов'язані завчасно повідомити про це суд. На практиці відбуваються випадки, коли особи не повідомляють про зміну своєї адреси і це використовується у подальшому недобросовісною або недбалою особою, як аргумент у апеляційній скарзі, про начебто позбавлення її головного процесуального права безпосередньо брати участь у цивільній справі.

Дрішлюк А.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент, суддя
апеляційного суду Одеської області*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.

Сьогодні суд покликаний забезпечити захист соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод громадян. Судова форма захисту займає пріоритетне місце серед форм захисту, існує постійно і носить універсальний характер. В судових органах процес захисту цивільних прав, свобод та інтересів втілюється в особливу процесуальну форму, дотримання якої є гарантією здійснення правосуддя і належного захисту цивільних прав, свобод та інтересів, що порушені, оспоруються чи невизнані іншими особами.

Незважаючи на проведене масштабне реформування судової системи та внесення змін до процесуальних кодексів в 2010 році, і, як наслідок, суттєве покращення умов для здійснення судочинства, залишилось ще багато питань які потребують свого вирішення. Так, незважаючи на те, що в главу 1 розділу V ЦПК України було внесено достатньо принципів змін (достатньо згадати практику застосування ст. 311 ЦПК України в старій редакції, коли по справі неодноразово скасовувались рішення в апеляційному порядку, що мало наслідком розгляд справ протягом десятків років), практика її застосування виявила окремі проблемні питання, що потребують свого вирішення.